

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρνστ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » »	14	2
» » : » » » » »	13	3
<i>Βασιλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφάλλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκης</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἐλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθῆναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρηση βιβλίου : 1) Ἐλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΝ

ΚΩΝ. ΠΑΣΣΑΚΟΥ, Β. ΕΔ. τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 1)

Διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δίδεται σαφὴς ὀρισμὸς τῶν νέων ἐννοιῶν μέσου τῶν ὁποίων ἡ θεωρία προσπαθεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὴν πραγματικότητα τῶν ὑπὸ παρατήρησιν δεδομένων. Εἰς τὴν ἐπιδίωξιν λοιπὸν τῆς ἐρεῦνης μία θεωρία ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸν σημεῖον, χρησιμοποιουμένη διὰ νὰ δημιουργῇ ὑποθέσεις αἱ ὁποῖαι μετὰ ταῦτα ἐξετάζονται διὰ τοῦ πειραματισμοῦ καὶ τῆς ἐξετάσεως. Αὕτη ἀποτελεῖ «τὸ σημεῖον ἐκκινήσεως ἐκ τοῦ ὁποίου πραγματοποιεῖται μία ἐπιτυχὴς ἐξερεύνησις τῶν παιδαγωγικῶν φαινομένων» (1).

—“Ἄς ὑποθέσωμεν ἓνα ἐρευνητὴν, ὁ ὁποῖος δημιουργεῖ τὴν θεωρίαν ὅτι ἓνα παιδί εἰς τὸ ὁποῖον παρέχεται μεγαλύτερος βαθμὸς ἐλευθερίας τείνει νὰ ἀναπτύξῃ ἰσχυροτέρας ἐσωτερικὰς δημιουργικὰς τάσεις πρὸς ἐπιτυχίαν ἀπὸ ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ ὁποῖου τίθενται πολλοὶ περιορισμοί, Ἡ θεωρία αὕτη ἔχει ἰδιαιτέρας ἀπόψεις, τὰς ὑποθέσεις, αἱ ὁποῖαι πρέπει διαδοχικῶς νὰ ἐρευνηθοῦν. Μία τοιαύτη ὑπόθεσις δύναται ἐπὶ παραδείγματι νὰ εἶναι, ὅτι παιδιὰ τὰ ὁποῖα αὐστηρῶς περιορίζονται ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν νὰ ἐπισκεφθοῦν μέρη ἐκτὸς τῆς οἰκίας περισσότερο συχνά, ἐπιτυγχάνουν ὀλιγώτερον εἰς ἀπλᾶ συνήθη ἔργα. Ἐφ’ ὅσον καὶ ἄλλαι ὑποθέσεις—ἀπόψεις τῆς ὡς ἄνω θεωρίας ἐπαληθεύονται τότε τὴν ὑποστηρίζουν ὁπότε τὰ ἀποτελέσματα τίθενται ὑπὸ μορφήν γενικεύσεων ἢ ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν τὴν δημιουργίαν προγνώσεων. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης προχωρεῖ μέσῳ πειραματικῆς δοκιμασίας ὑποθέσεων. Ἐπιζοῦν ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ θεωρητικοῦ συστήματος τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ἀνθέξουν εἰς τὴν ἐξονυχιστικὴν πειραματικὴν θάλασσαν. Μία θεωρία δὲν δύναται νὰ ἀθεωρηθῇ ὡς κάτι τὸ πλήρες καὶ τελικὸν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ὅλαι αἱ θεωρίαι τῶν προηγουμένων ἐπιστημῶν κινοῦνται διὰ μέσου διαδοχικῶν προσεγγίσεων (approaches) τῶν

γεγονότων. «Μία ἐπιστημονικὴ θεωρία οὐδέποτε εἶναι ἓν γεγονός, ἀλλὰ μία ἐρμηνεῖα γεγονότων ὑπὸ τὸ φῶς μιᾶς ὑποθέσεως. Αὕτη ἡ ἴδια ἐπιστήμη εἶναι ἢ ἀνευ τέλους διαδικασία τῆς ἀναθεωρήσεως πεποιθήσεων... Τὸ νὰ τρέψῃ τις μίαν ἐπιστημονικὴν θεωρίαν εἰς δόγμα εἶναι ὡς νὰ τὴν μετακινήσῃ ἀπὸ τὸ πεδῖον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης» (2).

III. Ἡ ἐξέλιξις τῆς ἐρεῦνης εἰς τὰς ἐπιστήμας τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Ψυχολογίας.

—Ἡ Παιδαγωγικὴ καὶ ἡ Ψυχολογία ἔχουν σήμερα καταταχθῆ εἰς τὸν κύκλον τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν (Social Sciences) ἢ τῶν διαφορετικῶς καλουμένων ἐπιστημῶν τῆς ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς διαγωγῆς (behavioural sciences).

Εἰς τὸν κύκλον αὐτὸν, πλὴν τῶν δύο αὐτῶν ἐπιστημῶν κατατάσσεται καὶ ἡ Κοινωνιολογία ὑπὸ τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς. Ἡ προαγωγή εἰς τὰς ἐπιστήμας αὐτὰς συνεβάδισεν μετὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἐντὸς τοῦ πεδίου τῶν, τὴν δημιουργίαν καὶ χρησιμοποίησιν νέων τεχνικῶν καὶ μεθόδων. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐποχὴν γενικῆς ἀναζητήσεως νέων μεθόδων ἐρεῦνης, ἡ σύγχρονος ἀνακάλυψις τῶν καιρῶν μας, ὅτι ἡ γνησία ἐπιστημονικὴ μεθοδολογία δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἀνθρωπίνης διαγωγῆς καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, ἐπροκάλεσεν ἀληθῆ ἐπανάστασιν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας καὶ μάλιστα εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν καὶ Ψυχολογίαν, τὰς κατ’ ἐξοχὴν ἀνθρωπίνας ἐπιστήμας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἔδωσεν μεγάλην ὠθησιν εἰς πολυαρίθμους ἐρεῦνας ἐπὶ πλείστων ἐπὶ μέρους ἐιδικῶν προβλημάτων τῶν δύο τούτων κλάδων τῆς ἐπιστήμης.

—Ἡ ψυχολογία κατ’ ἀρχὴν καὶ ἐπὶ σειρὰν αἰώνων ἀπετέλει τμήμα τῆς Φιλοσοφίας, ὑπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἐχειραγωγεῖτο. Τὰ ἀντικείμενά της ἦσαν θέματα

1. An introduction to Educational Research—R. Travers N. Y. 1958, σελ. 22.

2. The Boundaries of science. J. Mc-Murray, London 1939 σελ. 21.

κατά τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον φύσεως μεταφυσικῆς ὅπως ποῖα ἢ φύσις τῆς ψυχῆς, ποῖα ἢ σχέσις μεταξύ σώματος καὶ ψυχῆς, ποῖα ἢ ἔδρα τῆς ψυχῆς καὶ τὰ παρόμοια. Κατὰ τὸν παρελθόντα ὁμοῦ αἰῶνα ἢ σημαντικὴ προαγωγή τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ μάλιστα τῆς χημείας, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς φυσιολογίας ὡς καὶ τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν ἤσκησαν τοιαύτην ἐπίδρασιν ὥστε νὰ θραυσθῇ ὁ θεσμὸς μεταξύ φιλοσοφίας καὶ ψυχολογίας καὶ νὰ λάβῃ ἢ τελευταία τὴν ἀναγκαίαν τῆς χειραφέτησιν μὲ προσανατολισμὸν πρὸς τὴν θετικὴν σφαῖραν τῶν ἐπιστημῶν. Ἡ σύγχρονος ψυχολογία, εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεώς της ὡς ἰδιαιτέρας ἐπιστήμης, ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ μετέπειτα διήλθεν διὰ μέσου τοῦ βρετανικοῦ ἐμπειρικισμοῦ καὶ συνειρμισμού μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν J. Locke τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν ἐπὶ τῆς ψυχολογίας ὡς ὁ μονισμός, ἢ διαρχία, ὁ μηχανικὸς παραλληλισμὸς, τοῦ ψυχασωματικοῦ παραλληλισμοῦ τῶν Weh'er—Fechner, διὰ νὰ φθάσῃ τέλος εἰς τὸν Wilhelm Wundt (1832—1920), ὁ ὁποῖος ἀπεκλήθη καὶ πατὴρ τῆς Πειραματικῆς ψυχολογίας, ἰδρύσας τὸ πρῶτον ἐργαστήριον ψυχολογίας εἰς τὴν Λειψίαν τὸ 1897. Αὐτὸς ἔδωσεν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὸ πείραμα καὶ τὴν συστηματικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ψυχικοῦ φαινομένου. Ἡ ἐπιστημονικὴ ψυχολογία ἐταυτίσθη πρὸς τὴν πειραματικὴν ψυχολογίαν. Ἐκτοτε πλεῖστα πειραματικὰ ἐργαστήρια ψυχολογίας ἐδημιουργήθησαν εἰς Ἀμερικὴν κατὰ τὸ πρῶτον καὶ εἰς Εὐρώπην ἐν συνεχείᾳ. Ἡ ἔρευνα ἐστοάφη πρὸς τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν ἀνθρωπίνην διαγωγὴν καὶ δύνανται νὰ παρατηρηθοῦν συστηματικῶς, νὰ κατανοηθοῦν ἀντικειμενικῶς καὶ νὰ ἀναλυθοῦν ποσοτικῶς ἢ ποιοτικῶς θάσει αὐστηρῶν ἐπιστημονικῶν ἀρχῶν. Ἡ ψυχολογία τοιουτοτρόπως ἀποτελεῖ τὴν «σπουδὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως» (E. B. Titchener). Ἐρευνᾶται ἐπιστημονικῶς ὁ ἀνθρώπος ὡς ζωντανὸν ὄν, εὐρισκόμενος πάντοτε εἰς δραστηριότητα ἐντὸς ἐνὸς συνεχῶς μεταβαλλομένου κόσμου καὶ εἰς ἀλληπαλλήλους ποικίλας ἀντιδράσεις πρὸς ἀντικείμενα, ἄλλους ἀνθρώπους καὶ καταστάσεις. Ἡ σύγχρονος συγκρότησις πολλῶν καὶ ποικίλων ψυχολογικῶν θεωριῶν μάλιστα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀντίληψιν, τὴν μάθησιν, τὴν προσωπικότητα ὡς καὶ ἢ δημιουργία διαφόρων ψυχολογικῶν σχολῶν ὅπως ἢ λειτουργικὴ ψυχολογία, ἢ ψυχολογία τῆς διαγωγῆς, ἢ ψυχολογία τῆς μορφῆς, ἢ ὀλικὴ ψυχολογία κ.ἄ. ὁ-

πῆρξεν τὸ ἀποτέλεσμα πλείστων πειραματισμῶν καὶ διαφόρων μορφῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν. Σήμερον οἱ ἐρευνηταὶ ψυχολόγοι ἐργάζονται εἰς πολλὰ καὶ διάφορα πεδία τῆς ἐπιστήμης ἐκ τῶν ὁποίων τὰ κυριώτερα μὲ τὰ σπουδαιότερα ἀντικείμενα ἐρέυνης εἶναι τὰ ἀμέσως ἐν συνεχείᾳ ἐκτιθέμενα:

1. Πειραματικὴ ψυχολογία: Ἡ ἀντίληψις γενικῶς, φαινόμενα τῆς κατ' ὄρασιν ἀντίληψεως, κόπωσης, παρώθησις, συναίσθημα, προσοχή, μάθησις, συγκράτησις καὶ λήθη, κρίσις, ἔννοιαι.

2. Φυσιολογικὴ ψυχολογία: Νεροανατομία, ἐρεθισμοὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ὀργανικαὶ θλάθαι ἐγκεφάλου καὶ διαγωγή, ἠλεκτροεγκεφαλογραφία, ἐνδοκρινικαὶ καὶ βιοχημικαὶ ἐπιδράσεις καὶ ἀποτελέσματα, πλευρικὴ κυριαρχία, γενετικὴ καὶ διαγωγή.

3. Ψυχολογία τῶν ζώων: Παρατήρησις ὀριμότητος, αἱ πρῶται ἐμπειρίαι τῶν ζώων, ἀναπλαστικὴ καὶ ἐνστικτώδης συμπεριφορά, παρώθησις καὶ συναίσθημα, λειτουργία αἰσθήσεων, τὰ διάφορα εἶδη μαθήσεως εἰς τὰ ζῶα, πολύπλοκοι λειτουργία, κοινωνικὴ συμπεριφορά, ἀνώμαλος συμπεριφορά.

4. Ἐξελικτικὴ ψυχολογία: Περίοδος νηπίου. Παιδικὴ περίοδος. Ἐφηβεία. Τὰ ἔτη τῆς ὀριμότητος καὶ ἢ γεροντικὴ ἡλικία. Ἡ μάθησις, αἱ πνευματικαὶ ἰκανότητες, προσωπικότης, σχέσεις γονέων — παιδιῶν.

5. Κοινωνικὴ ψυχολογία: Πολιτιστικαὶ σχέσεις, κοινωνικὴ δομὴ καὶ θέσις, στάσεις καὶ γνῶμαι, ὁμαδικαὶ ἐπιδράσεις, γλῶσσα καὶ ἐπικοινωνία.

6. Προσωπικότης καὶ ἰκανότητες: Σύνταξις τέσης, νοημοσύνη καὶ δημιουργικότης, μέτοψις προσωπικότητος, προβολικαὶ μέθοδοι, διάγνωσις προσωπικότητος, προσαρμογὴ προσωπικότητος, ψυχαναλυτικαὶ ἔρευναι, φυσιολογικαὶ συσχετίσεις.

7. Ὀδηγητικὴ καὶ θεραπευτικὴ: Ἱατρικαὶ θεραπείαι, ψυχοθεραπείαι, ὕπνωσις, ὄνειρα, κλινικαὶ περιπτώσεις, συμβουλευτικὴ καὶ ὀδηγητικὴ, προβλήματα γάμου, προβλήματα οἰκογενείας, ζητήματα ψυχικῆς ὕγιεινῆς.

8. Ψυχολογία ἀνωμάλου ψυχικῆς ζωῆς: Φυσικὰ μενεκτικὰ αἰσθήσεων καὶ λόγου, νευρολογικαὶ ἀνωμαλῖαι καὶ θλάθαι ἐγκεφάλου, διανοητικὴ καθυστέρησις, προβλήματα διαγωγῆς (ἀλκολισμὸς, σεξουαλικαὶ ἀποκλίσεις, αὐτοκτονία, ἐπιρρέπεια εἰς

ναρκωτικά), έγκληματικότητα, ψυχώσεις, ψυχονευρώσεις, ψυχοσωματική.

9. Βιομηχανία και στρατιωτική ψυχολογία: Έπαγγελματικός προσανατολισμός, δεξιότητες, προβλήματα έπιλογής, τοποθετήσεις και έκτιμήσεις προσωπικού, προβλήματα έξασκήσεως και έκπαδεύσεως, ανάλυσις ψυχολογικής εργασίας, περιβάλλον εργασίας και εκτέλεσις, παρώθησις, στάσις, χαρακτηριστικά, όργάνωσις και διεύθυνσις έπιχειρήσεως, ψυχολογικά πλευρά διαφημίσεως.

10. Παιδαγωγική ψυχολογία: Ζητήματα σχολικής μαθήσεως, μέσα διδασκαλίας, στάσις και προσαρμογή, προβλήματα ειδικής άγωγής διά διανοητικώς καθυστερημένους και δι' ιδιοφυείς, ζητήματα σχολικού προσανατολισμού, αντικειμενική μέτρησις σχολικών επιδόσεων, προβλήματα έπιλογής, εκπαιδεύσεως και έπαγγέλματος διδασκάλων.

—Βεβαίως όλα αυτά όπως έκτίθενται γενικώς δέν καλύπτουν όλον τό άπέραντον πεδίο τής συγχρόνου έρεύνης εις τήν ψυχολογίαν. Μάλιστα υπάρχει τόση συσσωρευμένη έρευνα εις τήν ψυχολογίαν σήμερα ώστε νά θεωρηται ως περισσότερο σημαντικό και από αυτήν τήν έρευναν, ή ανάγκη δημιουργίας μιās συστηματικής καθολικής θεωρίας εις τήν ψυχολογίαν.

—“Ηδη όσον άφορά τήν άλλην έπιστήμην, τήν παιδαγωγικήν, αυτή έπηρεάσθη από τήν εξέλιξιν τής ψυχολογίας, όσον άφορά ιδιαίτέρως τήν έρευνητικήν τής πλευράν. Σήμερα ή ψυχολογία αποτελεί ένα μεγάλο μέρος του πλαισίου τής παιδαγωγικής έρεύνης και προσφέρει εις αυτήν λίαν σημαντικό υλικόν και τάς πολυτίμους μεθόδους τής. “Η περί μαθήσεως θεωρία του Έρβάρτου κατά τόν παρελθόντα αιώνα είχεν καταστή πολύ χρήσιμος εις τήν σχολικήν πράξιν. Έν τούτοις όμως σύμφωνα με τά σύγχρονα έπιστημονικά κριτήρια άμφισβητείται ή όρθότητά τής και παρουσιάζει άνεπαρκή διατύπωσιν. “Από τάς αρχάς του 19ου αιώνος ό Pestalozzi είσηγήθη τήν έπιστημονικήν σπουδήν εις τήν παιδαγωγικήν και προς τούτο τό 1809 ίδρυσεν τό παιδαγωγικόν του Σεμινάριον εις Künigsberg. Περὶ τά τέλη του αιώνος ό Stanley Hall είργάσθη με τήν μεθοδον του έρωτηματολογίου και ήρεύνησεν παιδαγωγικά θέματα όπως ή αρχή τής άναγνώσεως και γραφής, ζητήματα αριθμών και αριθμητικής, έπαναλήψεις και έξετάσεις και «μερικά χαρακτηριστικά και τάσις τών μαθητών». Αί

έργασίαι του Wundt, του Ebbinghaus και άλλων προετοίμασαν τήν όδόν διά τήν έπιστημονικήν σπουδήν ζητημάτων άγωγής. Κατά τήν ίδίαν περίπου έποχήν ήγέρθη ένδιαφέρον εις τό ζήτημα τών άτομικών διαφορών και ψυχομετρήσεων. Σπουδαιόταται υπήρξαν αί σχετικά πρωτοποριακά σπουδαί του Francis Galton εις τήν Άγγλίαν και του Cattell εις τήν Άμερικήν. Εις τόν αιώνα μας, με τήν έφαρμογήν του πειράματος εις τήν ψυχολογίαν και δι' άναλόγου επιδράσεως έδημιουργήθη ή πειραματική παιδαγωγική, ή οποία και ήσχολήθη εις τά εργαστήρια κατ' αρχήν με ζητήματα ψυχολογίας σχέσιν έχοντα με τήν σχολικήν μάθησιν όπως αντίληψις, προσοχή, μνήμη, συνειρμός, φαντασία, σκέψις, κρίσις. Κατά τάς αρχάς του αιώνος μας τό ένδιαφέρον έγενικεύθη εις τήν δημιουργίαν αντικειμενικών ψυχολογικών κριτηρίων και εις ψυχομετρήσεις. Εις τήν Γαλλίαν οι Binet—Simon έδημιούργησαν τήν πρώτην κλίμακα μετρήσεως νοημοσύνης. Εις τήν Άμερικήν ό Thorndike και άλλοι είργάσθησαν εις τόν τομέα τών μετρήσεων νοημοσύνης, ίκανοτήτων και σχολικών έπιτευγμάτων μαθήσεως. Επίσης εύρείας έκτάσεως έρευναί έλαβον και λαμβάνουν χώραν εις τό δυτικόν ήμισφαίριον επί θεμάτων παιδαγωγικής όπως τά σχολικά προγράμματα, τό έπίσημον άναλυτικόν πρόγραμμα, μέθοδος διδασκαλίας, όργάνωσις και διοικήσις παιδείας, ή μεταβίβασις τής μαθήσεως, άτομικά διαφορά και άλλα σχετικά προβλήματα παιδαγωγικής ψυχολογίας συμπεριλαμβανομένων και ζητημάτων άναπτύξεως του παιδιού και προβλημάτων προσωπικής προσαρμογής. “Ιδιαίτερος σημαντική υπήρξαν αί έρευναί επί ζητημάτων τής σχολικής μαθήσεως. “Ηδη από τό 1930 σοβαρά και έκτενής έρευνητική προσπάθεια κατεβλήθη προς τήν κατεύθυνσιν νά δημιουργηθή συμφωνία μεταξύ τών σκοπών τής άγωγής, οι όποιοι είχον γίνει άποδεκτοί και τής έπιστημονικώς έρευνηθείσης πράξεως τής άγωγής. Αρχικώς, ως ήδη έλέχθη, έγινετο έφαρμογή τών μεθόδων έρεύνης εις τά εργαστήρια με υποκείμενα ανθρώπινα όντα και επί προβλημάτων ειδικής φύσεως. Έγένετο έκλογή ενός προβλήματος και κατεβάλετο προσπάθεια ώστε μόνο μία άποψις του νά μελετᾶται κάθε φορά ένω αί άλλαι νά τηρούνται σταθεραί («ή αρχή τής μιās μόνον μεταβλητής» —

“Επιδιώκετο ή όσον τό δυνατόν άκριβέστερα περιγραφή τών γενομένων παρα

τηρήσεων. Ἐλάμβανε χώραν ἡ ταξινόμησις των εἰς ἓν λογικὸν σύστημα βάσει ὀρισμένων ὄρων καὶ τέλος ἡ ἑρμηνεία τῶν εὐρημάτων. Ἀργότερον ὁμοίως ἡ ἔρευνα ἐξήλθεν ἀπὸ τὴν τεχνητὴν ἀτμόσφαιραν καὶ συνθήκας τοῦ ἐργαστηρίου καὶ εἰσῆλθεν εἰς πραγματικὰ φυσικὰ πλαίσια, ὅπως ἡ οἰκογένεια ἢ ἡ σχολικὴ τάξις, ὅπου διαδραματίζονται αὐθόρμητως τὰ ψυχικὰ γεγονότα. Τοιοῦτοτρόπως εἰς διάκρισιν μετὰ τὴν ἐργαστηριακὴν, δημιουργεῖται ὁ νέος ὅρος «παιδαγωγικὴ ἔρευνα». Ἡ παιδαγωγικὴ λοιπὸν ἔρευνα συνιστᾷ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκείνην δραστηριότητα, ἡ ὁποία θέτει καὶ λύει προβλήματα φύσεως ἀγωγῆς. Ἀποσκοπεῖ ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει τὴν δόσιν εἰς τὴν παιδαγωγικὴν τὰ ἀνάγκαια μέσα πρὸς ἐπιδίωξιν ὀρισμένων ἀποτελεσμάτων. Ἡ προσπάθεια ἔγκειται εἰς τὸ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ἀντικείμενα ἀγωγῆς τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐπιτευχθῶν ὡς καὶ τοὺς τρόπους πραγματώσεώς των. Παρὰ τὴν καταπληκτικὴν ἐκτάσεως σύγχρονον παιδαγωγικὴν ἔρευναν ἡ ὁποία καλύπτει σχεδὸν κάθε γενικὸν ἢ εἰδικώτερον ζήτημα τῆς ἐπιστήμης, ἐν τούτοις ἡ παιδαγωγικὴ ἐξαρτᾶται ἀκόμη εἰς σημαντικὸν βαθμὸν, ἀπὸ τὰς θεωρίας, τὸ περιεχόμενον καὶ τὰς μεθόδους συγγενῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Πρὸς τοῦτο ἡ κυρία τάσις εἰς τὴν παιδαγωγικὴν ἔρευναν σήμερον εἶναι πρὸς τὴν «διήλυσιν» τῶν τεχνικῶν ἐρεύνης καὶ ἀνάπτυξιν νέων ἐρευνητικῶν μεθόδων, δημιουργίαν ἰδίων ἔννοιῶν, θεωριῶν καὶ ἀρχῶν αἱ ὁποῖαι ἀφορῶν εἰς τὴν σφαῖραν τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης. Αἱ προσπάθειαι τῶν παιδαγωγῶν — ἐρευνητῶν κατεπιθύνονται πρὸς τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἐπιστήμης τῆς «διαγωγῆς» ἐντὸς τῆς σχολικῆς τάξεως δι' ἔρευναν τῶν παιδαγωγικῶν φαινομένων. Αὕτη εἶναι ἡ σύγχρονος ἔννοια τῆς πειραματικῆς παιδαγωγικῆς.

IV Σύγχρονος ὀργανωμένη παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἔρευνα.

Ἡ τεραστίας ἐκτάσεως σύγχρονος ὑπὸ ὀργανωμένην μορφήν ἔρευνα εἰς τὴν παιδαγωγικὴν ἔλαβεν τὴν ἀρχὴν της κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ τὴν ὤθησιν ἀπὸ ψυχολογικῆς ἐρεύνης σπουδαίων ἐρευνητῶν ὡς ὁ Wundt εἰς Γερμανίαν, οἱ Galton καὶ Pearson εἰς Ἀγγλίαν, οἱ Binet — Simon εἰς Γαλλίαν καὶ οἱ Rice καὶ Thorndike εἰς Ἀμερικὴν ὡς ἤδη ἀνεφέρθησαν.

Ἐπὶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ψυχολογικῆς ἐρεύνης ἐδημιουργήθη ἡ κίνησις πρὸς

ποσοτικὴν μέτρησιν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας (« Measurement movement ») καὶ ἀνεπτύχθη ἓνας ἔντονος ἐνθουσιασμός μετὰξὺ παιδαγωγῶν, «οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἔρευναν εἶδον τὴν κλεῖδα τῆς λύσεως πολλῶν παιδαγωγικῶν προβλημάτων» (1). Ἰδιαιτέρως ἡ προσοχὴ κατευθύνθη πρὸς τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, τὰς μεθόδους διδασκαλίας καὶ τὰ εἰδικὰ μέτρα σχετικῶς μετὰ τὰς ἀτομικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἱκανότητα μαθήσεως. Μέσα εἰς τὸ πνεῦμα αὐτὸ τοῦ ζήλου καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἤρχισεν εἰς Ἀμερικὴν ταχέως ἡ ἴδρυσις γραφείων παιδαγωγικῆς ἐρεύνης ἐν συνδέσμῳ μετὰ συστήματα σχολείων πόλεων. Ἡ ἀποστολὴ τῶν γραφείων αὐτῶν ἦτο ποικίλη καὶ πάντως ἡ προσπάθεια ἔτεινεν πρὸς τὴν προσαρμογὴν τῆς παρεχομένης ἀγωγῆς πρὸς τὰς τοπικὰς συνθήκας καὶ εἰδικὰς ἀνάγκας ἐκάστης πόλεως ἢ περιοχῆς, αἱ ὁποῖαι καὶ ἠρευνῶντο. Ταυτοχρόνως ἤρχισεν καὶ ἡ ἴδρυσις παρομοίων ἐρευνητικῶν γραφείων προσηρτημένων εἰς τὰ Κολλέγια καὶ Πανεπιστήμια, τὰ ὁποῖα ἐξελίχθησαν εἰς ἰνστιτούτα ἐρεύνης προσφάτως ἀνερχόμενα εἰς 64. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουν καταστῆ π λ ἢ ρ η φ ἢ μ η ς διὰ σπουδᾶς των ἐπὶ ἰδιαιτέρων ἀντικειμένων ἐρεύνης ὅπως π.χ. τὰ ἰνστιτούτα ἐρεύνης τῶν Πανεπιστημίων Καλιφορνίας, Σικάγου, Κιγκινάτι, Ἰόθα, Μίτσιγκαν, Μινнесότα, Τορόντα καὶ Γέιλ διὰ τὰς ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ παιδιοῦ, ἐκείνου τοῦ Κολλεγίου διδασκάλων τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολοῦμπια εἰς τὴν πειραματικὴν παιδαγωγικὴν, τὸ Κολλέγιον διδασκάλων G. Peabody διὰ τὰς ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος, τὰ κρατικὰ Κολλέγια διδασκάλων Ἀϊόθα καὶ Κάνσας διὰ τὴν δημιουργίαν ψυχολογικῶν κριτηρίων (tests) κ.ἄ. Τὰ ἰνστιτούτα αὐτὰ ἔγουν ἀναλάβει καὶ φέροι εἰς πέρας εὐρείας ἐκτάσεις ἐρεύνας ἐπὶ ἐθνικοῦ ἐπιπέδου ἐπὶ διαφόρων ζωτικῶν προβλημάτων ἐκπαδεύσεως καὶ ἀγωγῆς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐρευνητικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔχουν δημιουργήσει καὶ κατεπύθουν ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, αἱ ἐπὶ μέρους πολιτεῖαι ἔχουν ἐπίσης ἰδρύσει γραφεῖα παιδαγωγικῆς ἐρεύνης. Τὸ γραφεῖον ἐκπαδεύσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ Κολλέγια, ἰνστιτούτα ἐρευνητῶν καὶ παιδαγωγικὰς σχολὰς Πανεπιστημίων, ὀργανώνει ποικίλας ἐρεύνας ἐπὶ ἐκπαιδευτικῶν ζητη-

1. Encyclopedia of educational Research—Ed. Ch. Harris, N. Y., 1960, σελ. 1955.

μάτων. Προσφάτως περισσότερα από έν εκατομμύριον δολλάρια διετέθησαν προς ένίσχυσιν 60 διαφόρων έρευνών, τὸ ἥμισυ τῶν ὁποίων ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν διανοητικῶς καθυστερημένων παιδιῶν. Ἐξ ἄλλου ἐπιδιώκεται καὶ ἐπιτυγχάνεται εἰς τὰς έρεύναις συνεργασία τῶν διδασκάλων ὡς έρευνητῶν διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ εὐρήματα τῶν έρευνῶν γίνονται ένθουσιωδῶς ἀποδεκτὰ ὑπ' αὐτῶν δι' ἐφαρμογὴν εἰς τὴν σχολικὴν πρᾶξιν τῆς ἀγωγῆς. Γενικώτερον ἐπιδιώκεται καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ δημιουργία ἐθνικῶν γραφείων ἢ Συμβουλίῶν παιδαγωγικῆς έρεύνης, εἰς τὰ ὁποῖα παρέχονται δικαιοδοσίαι, προνόμια, ἰσχύς, οἰκονομικὴ βοήθεια καὶ κύρος ὡστε τὰ εὐρήματα τῶν έρευνῶν τῶν νὰ θεωροῦνται ἀξιόλογα, ἐπιστημονικὰ καὶ κατὰ πάντα ἀξια ἐφαρμογῶν εἰς τὴν σχολικὴν ἀγωγήν.

—Παραλλήλως πρὸς τὴν έργασίαν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων καὶ τὴν ένθάρρυνσιν δια παντὸς μέσου τῆς παιδαγωγικῆς έρεύνης ἐκ μέρους τῆς πολιτείας, ἀξιοθαύμαστος έρευνητικὴ έργασία ἔχει ἀναληφθῆ ἀπὸ τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν συλλόγων καὶ ὀργανώσεων. Τὸ τμήμα έρεύνης τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας ἀγωγῆς (National Education Association) διεξάγει πλῆθος έρευνῶν ἐπὶ ποικίλων παιδαγωγικῶν θεμάτων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπάρχουν 29 παιδαγωγικαὶ ἐταιρεῖαι έρεύνης. Παρομοίαν έργασίαν ἐκτελοῦν ἰδιωτικαὶ ἐπιστημονικαὶ ὀργανώσεις ὅπως τὸ Ἀμερικανικὸν Συμβούλιον ἐπὶ τῆς Παιδείας (American Council on Education) ἢ Ἐθνικὴ Ἐταιρεία διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως (National Society for the Study of Education) ἐξέχουσα διὰ τὴν ὀργάνωσιν, ὑποστήριξιν καὶ δημοσίευσιν παιδαγωγικῶν έρευνῶν, ἢ Ἀμερικανικὴ Παιδαγωγικὴ Ἐταιρεία Ἐρεύνης (American Educational Research Association) καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἐταιρεία Καθηγητῶν Παιδαγωγικῶν (National Society of college teachers of education).

—Ἡ UNFSCO (ἐκπαιδευτικὴ, ἐπιστημονικὴ καὶ πολιτιστικὴ ὀργάνωσις τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν) έν μέρει λειτουργεῖ καὶ ὡς έν γραφεῖον παιδαγωγικῆς έρεύνης. Τὸ 1956 συνεργασθεῖσα μετὰ τὴν Ἀμερικανικὴν Ἐταιρείαν Παιδαγωγικῆς έρεύνης, συνεκρότησεν τὸ πρῶτον διεθνὲς συνέδριον παιδαγωγικῆς έρεύνης. Εἰς ὅλας τὰς μεγάλας προηγμένας χώρας καὶ εἰς πολλάς ἀπὸ τὰς μικροτέρας ἐκτελεῖται παιδαγωγικὴ έρευνα ἐκ μέρους διαφόρων παραγόντων κρατικῶν, ἰδιωτικῶν ἢ πανεπιστημιακῶν. Πρό

τινος ἢ Οὐνέσκο ἐδημοσίευσεν φυλλάδιον ὅπου ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα καὶ αἱ διευθύνσεις τῶν κυρίων παιδαγωγικῶν ὀργανισμῶν έρεύνης εἰς 47 χώρας. Μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνονται καὶ ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Βουλγαρία, ἡ Τουρκία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κεϋλάνη, ἡ Κορέα, ἡ Ἰνδουνησία, ἡ Ἰορδανία, τὸ Περού, ἡ Οὐρουγουάη καὶ ἄλλαι. Δυστυχῶς ἀπουσιάζει παντελῶς ἡ Ἑλλάς (1).

—Εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἐκτενὴς έντὸς εὐρέων πλαισίων ὀργανοῦται παιδαγωγικὴ έρευνα ἀφ' ἐνός μὲν ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸν Ἰδρυμα διὰ παιδαγωγικὴν έρευναν εἰς Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλίαν (The National Foundation for Educational research in England and Wales) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὸ Σκωτικὸν Συμβούλιον διὰ παιδαγωγικὴν έρευναν (Scottish Council for research in Education).

Ἐξ ἄλλου τὰ παιδαγωγικὰ Ἰνστιτοῦτα, τὰ ὁποῖα εἶναι προσηρμοσμένα εἰς τὰ Ἀγγλικά Πανεπιστήμια, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐκπαιδευτικὸν τῶν ρόλον, ἐκτελοῦν παιδαγωγικὰς έρεύναις ἐπὶ εἰδικῶν προβλημάτων. Τέλος τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας φροντίζει νὰ θασιζῆ τὰς ένεργείας του ἐπὶ ἐπιμελῶς συλλεγομένων δεδομένων ἐπιστημονικῆς έρεύνης.

—Εἰς τὰς Γαλλοφώνους χώρας τῆς Εὐρώπης ἡ παιδαγωγικὴ έρευνα διεξάγεται κυρίως ἀπὸ ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια καὶ πειραματικὰς σχολὰς ἐξαρτωμένας ἀπὸ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα. Μεταξὺ τῶν διαφόρων πρὸς έρευναν θεμάτων περιλαμβάνονται ἡ σχολικὴ επίδοσις, κοινωνικομετρικαὶ μέθοδοι καὶ σχολικὰ βιβλία. Μία σπουδαιότατη εὐρυτάτης ἐκτάσεως έρευνα ἐπὶ τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἐπὶ ἑκατὸν χιλιάδων παιδιῶν ἡλικίας 6 ἕως 12 ἐτῶν, ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ inst. national d' études démographiques de France.

—Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον, παιδαγωγικαὶ έρευναὶ ἐκτελοῦνται περισσότερο ἀπὸ ἄτοια παρὰ ἀπὸ ὀργανωμένας προσπάθειαις. Ἐκεῖ αἱ έρευναὶ κυρίως κατευθύνονται πρὸς θέματα ἐκπαιδεύσεως διδασκάλων, ἀγωγῆς ἐνηλίκων καὶ εἰς μεταφορῶν τῶν σχολείων μέσης παιδείας. Εἰς τὴν Αὐστρίαν τῶρα ἀντικείμενα έρεύνης ἀποτελοῦν ἡ παιδαγωγικὴ μεθοδολογία,

1. UNESCO «Research in Education, A Directory of organizations, Bibliographical Materials and periodicals», Ed. Abstracts 9, No 2 1957.

καὶ ἡ συγκριτικὴ θεωρία εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἐνῶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Γερμανοφώνου Ἑλβετίας αἱ ἐρευνητικαὶ προσπάθειαι κατευθύνονται πρὸς τὴν βελτίωσιν τῆς διδασκαλίας ἰδιαιτέρως εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῶν δημοσίων σχολείων.

—Σχετικῶς μὲ τὴν ψυχολογικὴν ἔρευναν αὕτη διεξάγεται κυρίως εἰς τὰ ψυχολογικὰ ἐργαστήρια καὶ ἀπὸ τὰς ψυχολογικὰς σχολὰς τῶν διαφόρων πανεπιστημίων τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκεῖ πτυχιούχοι σπουδασταί, προκειμένου νὰ τοὺς ἀπονεμηθῶν μεταπανεπιστημιακοὶ τίτλοι σπουδῶν ὀφείλουν νὰ διεξάγουν εἰδικὰς ἐρεῦνας ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ὁδηγίαν καθηγητῶν καὶ ἐρευνητῶν. Ἐξ ἄλλου διάφορα ἴνστιτούτα ψυχολογικῆς ἐρεῦνης εχουν δημιουργηθῆ ὅπως ἐπὶ παραδείγματι τὰ Ἰνστιτούτα Πειραματικῆς ψυχολογίας τοῦ Καίμπριτζ καὶ τῆς Ὁξφόρδης καὶ τὰ Institut J.J. Rousseau εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ Institute Gesse l εἰς Ἀμερικὴν ὅπου πρωτοπορειακαὶ σπουδαὶ ἔχουν λάβει χώραν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ. Ἐρευνητικαὶ ἐργασίαι σπουδαιόταται ἐκτελοῦνται εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἀπὸ τὸ National Inst. for Intellectual Psychology ἐπὶ προβλημάτων ἐγειρομένων εἰς τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἐπαγγελματικὰ πεδία. Ἐξ ἄλλου καὶ ἐπαγγελματικὰ πεδία. Ἐξ ἄλλου ἀφ' ἑνὸς μὲν ψυχολογικαὶ ὑπηρεσίαι ὁδηγητικῆς (Child guidance clinics) παρὰ τὸ θεραπευτικὸν κυρίως ἔργον των, διεξάγουν καὶ σχετικὰς ἐρεῦνας κλινικῆς ψύσεως. Εἰς τὸ Λονδίνον ἡ Tavistock Clinic ἔχει καταστή περίφημος διὰ τὰς ἐργασίας τῆς ἐπὶ ζητημάτων ἀνθρωπίνης προσαρμογῆς καὶ ἀνθρώπων σχέσεων. Τέλος ψυχολογικαὶ Ἐταιρεῖαι εἰς διαφόρους χώρας ἐργάζονται δραστηρίως καὶ ἐκτενῶς εἰς τὸν ἐρευνητικὸν τομέα. Ἐκ τούτων ἀναφέρομεν μόνον τὴν Βρεττανικὴν Ψυχολογικὴν Ἐταιρείαν (British Psychological Society) καὶ τὴν Ἀμερικανικὴν Ψυχολογικὴν Ἐταιρείαν (American Psychological Association) Ἐκ τούτων καὶ ἡ πρώτη, ἀλλὰ περισσότερον ἢ δευτέρα, ἐκδίδουν σημαντικὸν ἀριθμὸν περιοδικῶν ἐπιστημονικῶν, ἀφιερωμένων εἰς διαφόρους κλάδους τῆς ψυχολογίας τὰς πολυαριθμούς ἐρεῦνας τῶν ὁποίων δημοσιεύουν.

V. Μέτρησις - Στατιστικὴ - Τέστις

—Καὶ τὰ τρία αὐτὰ ἀποτελοῦν πολύτιμα, προσεκτικῶς ἐκλεπτυσμένα ὄργανα συγχρόνου ἐρεῦνης, ἀπαραίτητα μέσα τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου καὶ εἰς τὰς

κοινωνικὰς ἐπιστήμας. Ἡ μέτρησις θεωρεῖται «ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου». Ἡ ἀνάπτυξις πλείστον ἐπιστημῶν ἐπετελέσθη μὲ τὴν χρῆσιν ποσοτικῶν μεθόδων, ἤτοι χρῆσιν τῆς μετρήσεως. Εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἡ μέτρησις ὑπῆρξεν τὸ κύριον ὄργανον προαγωγῆς των ὅπως μᾶς παρουσιάζονται σήμερον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς βιολογικὰς ἐπίσης ἐπιστήμας ἐγένετο εὐρέως χρῆσις τῆς ποσοτικῆς μεθόδου καὶ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν ἀνακάλυψιν καὶ διατύπωσιν τῶν Μεντελικῶν νόμων τῆς κληρονομικότητος ἀνευ χρήσεως μαθηματικῶν στοιχείων. Γενικώτερον δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἐπιστημονικὴν προσέγγισιν εἰς πλείστα προβλήματα, ἢ ὁποῖα καὶ νὰ μὴ περιλαμβάνη χρῆσιν μετρήσεως. Ἡ μέτρησις περιλαμβάνει τὴν ἀπόδοσιν ἀριθμῶν εἰς γεγονότα θάσει ὠρισμένου ἐν χρήσει κανόνος ἢ κανόνων ἢ ἄλλως μέτρησις εἶναι ἡ μετατροπὴ πραγματικῶν ἀντικειμένων καὶ γεγονότων εἰς ἀριθμούς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς «ποσοτικὰς μεθόδους» ὅπου ἡ μέτρησις εἶναι ἀπαραίτητος ἔχομεν καὶ τὰς «ποιοτικὰς μεθόδους» ὅπου δὲν χρησιμοποιοῦνται ἄμεσοι μετρήσεις. Ἡ χρῆσις ὁμῶς μόνον ποιοτικῶν μεθόδων ἐγένετο κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν γνῶσις ὑστέρει εἰς ἀκρίθειαν καὶ σαφήνειαν. Ὁ ἐπιστήμων δὲν δύναται νὰ ἰκανοποιηθῆ μὲ περιγραφικὴν διατύπωσιν φαινομένων ὅπως «αὐτὸ εἶναι θερμὸν» ἢ «ἐκεῖνο εἶναι ψυχρὸν». Ἐπιθυμεῖ νὰ διατυπώσῃ τὴν θερμοκρασίαν ὑπὸ μορφήν βαθμοῦ ἐπὶ κάποιας ὠρισμένης κλίμακος. Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος ἐφεῦρεν τὸ θερμόμετρον. Τὸ πρᾶγμα δὲν φαίνεται ἴσως νὰ παρουσιάσῃ τόσας μεγάλας δυσκολίας προκειμένου περὶ τῶν ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι ἐρευνοῦν τὸν ὕλικόν κόσμον τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ φαινομένων. Πῶς ὁμῶς τοῦτο, ἤτοι ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ποσοτικῆς ἐκτιμήσεως, δύναται νὰ κατανοηθῆ εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐπιστήμας αἰόποια ἀσχολοῦνται μὲ τὸν ἄνθρωπον; Ἐδῶ φαίνεται ὅτι ἔχομεν νὰ ἐκτιμήσωμεν ποιότητας καὶ ὄχι ποσότητες. Τὸ 1904 ὁ Ἀγγλος καθηγητῆς ψυχολογίας C. Spearman ἐδημοσίευσεν μνημειώδη καὶ ἐπαναστατικὴν ἐργασίαν ὅσον ἀφορᾷ τὴν σπουδὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικὴ εὐφυΐα ἀντικειμενικῶς προσδοριζομένη καὶ μετρομένη» 1.

1. «General Intelligence objectively determined and measured» American Journal of Psychology, 1904, XV, 201.